

Välsmort men vinklat

Recension: Jukka Valtasaari. *Suomen turvallisuus*, Docendo: Helsinki 2015, 200 s.; Jyrki Karvinen & Juha-Antero Puistola, *Nato ja Suomi*, Auditorium: Helsinki, 254 s.

Finlands ekonomiska kräftgång stjal som bekant uppmärksamhet i det snart stundande riksdagsvalet. Men ju längre Ukraina-krisen fortgår desto mer tycks detta locka fram inlägg om hur Finland borde hantera sitt allt mer fördjupade militära samarbete med försvarsalliansen Nato. Många framhäver att det finns skäl att tålmodigt diskutera för- och nackdelarna av ett Nato-medlemskap. Till debattens egenheter hör dock att varken Nato-anhängare och motståndare är särdeles villiga att medge att Finlands och Sveriges försvar redan nu är så uppkopplade med Nato att ett officiellt medlemskap inte är en militär utan en politisk och diplomatisk fråga.

Denna tendens kan förnimmas även i vårens nyutkomna facklitteratur om Finland och Nato. I väntan på Christer Pursiainens och Tuomas Forsbergs snart publicerade översiktsverk *Ulkopolitiikkaa norsunluutornista* erbjuder den vetgirige medborgaren en intressant palett av ny Nato-litteratur. För de tydligaste ställningstagandena står Nato-anhängaren Markku Salomaas *Puhutaan Natosta* och Nato-motståndaren Raimo Pesonens *Nato hampaankolossa*. Mera dämpade men ändå tydligt Nato-sinnade inlägg är veterandiplomaten Jukka Valtasaaris syntes *Suomen turvallisuus* och de militära experterna Jyrki Karvinens samt Juha-Antero Puistolans verk *Nato ja Suomi*, i vilken Atlantpaktens effekter på Finlands säkerhetspolitik granskas från olika synvinklar.

Valtasaaris verk präglas inte överraskande av att han under sina år som aktiv diplomat tjänstgjorde huvudsakligen i Förenta staterna. Som mången annan välskrivande diplomat kryddar Valtasaari gärna sin text med historiska exposéer och anekdoter, vars budskap är att det finns en lång linje i finsk utrikespolitik som man borde hålla fast vid. Och eftersom han vill visa att ett finskt Nato-medlemskap vore i samklang med detta argumenterar han energiskt för att Finlands statsledning alltsedan 1960-talet arbetat systematiskt för att stärka banden till västmakterna. Därför vore det både konsekvent och uppriktigt att nu ta steget ut och ansluta sig till Nato.

En annan av hans bärande teser är att Nato efter äventyret i Afghanistan och i takt med att relationerna till Ryssland tillspetsas stärker sina positioner i Europa, vilket kan öka skillnaderna mellan Atlantpakten och dess finska och svenska fredskompanjoner. Om det säkerhetspolitiska läget i Östersjöregionen skärps kan ländernas alliansfrihet försvåra ett militärt samarbete.

Symptomatiskt nog nämner Valtasaari knappt alls att en betydande del av Finlands och Sveriges försvarsteknologi redan har förnyats med amerikanskt materiel och knowhow. Alla känner till Finlands Hornet-armada som sedermera har fått en offensiv bestyckning. Men hur många vet att finska försvarsmaktens koordinat- och eldledningssystem nyligen har genomgått en fullständig synkronisering med Natos motsvarande strukturer för ett pris på runt 3 miljarder euro. Vid Natos förra toppmöte i Wales hösten 2014 uppgraderades Sverige och Finland till dess "avancerade fredskompanjoner". Är inte allt detta tecken på ett fördjupat samarbete? Och på att Nato med Förenta staterna i spetsen uppskattar den svensk-finska flankens kapacitet lika mycket som dessa länder är tacksamma över Atlantpaktens expansion till Baltikum.

Karvinen och Puistola argumenterar i sitt verk inte lika öppet för ett Nato-medlemskap. Kontentan av deras sakliga och allmänbildande granskning av Atlantpaktens historia och betydelse för Europas säkerhet samt inflytande på Finlands säkerhet går det ändå inte att ta miste på. Som de så korrekt konstaterar går EU:s och Natos historia hand i hand. Förutsättningen för Västeuropas ekonomiska integration och snabba tillväxt var Förenta staternas militära uppbackning i form av Nato. Denna transatlantiska länk har fortsatt in på 2000-talet.

Amerikanerna har sedan Nato uppstod klagat över att det finns för många fripassagerare i båten. Än idag är det deras militära kraft och teknologiska försprång som Atlantpaktens trovärdighet står och faller på. Forskarduon påminner om att amerikanernas vilja att skydda det efterkrigstida Västeuropa bottnade i det gemensamma kulturarvet och marknadsekonomi. Men visst finns det alltså också krassa geopolitiska intressen i bakgrunden. Om en stormaktskonflikt skulle utbryta är det självklart bättre att man är färdigt positionerad i Europa.

Ingetdera verket belastas av någon påtaglig russofobi eller demonisering av Rysslands handlande i Ukraina-krisen. Valtasaari antar visserligen att den ryska björnens irritation torde bli långvarig och att den kan förvärras om dess ekonomi inte lyfter. Karvinen och Puistola framhäver i sin tur att det

är fullt begripligt att Ryssland på grund av sitt historiska arv känner sig hotat av det expanderande Nato. Detta gäller även utvidgningen av Natos missilskydd i Östeuropa som kan tära på Rysslands anseende som en kärnvapenmakt.

Ändå är deras rekommendation ingalunda en fortsatt lågmäldhet i Finlands välfungerande Nato-samarbete. Valtasaari avrundar sin pläderytelse med att Nato-medlemskapet vore en mera sanningsenlig beskrivning av Finlands säkerhetspolitik. Karvinen och Puistola räknar avslutningsvis ut att ett Nato-medlemskap skulle kosta Finland runt 40 miljoner euro per år. Priset vore klart mindre än vårt nuvarande engagemang i Natos krishantering (140 milj./år) och endast en bråkdel av landets försvarsbudget (2,9 miljarder).

Syftet är självklart att övertyga alla dem som förhåller sig avvaktande eller rent av skeptiskt till den reella nyttan av att legalisera Finlands samboäktenskap med Nato. Kanske är det därför som man inte hittar i dessa förövrigt så välsmorda verk en kvantitativ summering av hur långt vår försvarsmakt har framskridit i sitt samarbete med Nato. Risken finns ju att någon kunde tycka att detta räcker utmärkt till. Och att Finland fortsättningsvis skulle följa Sveriges omoraliska exempel. Det vill säga väntar och ser tiden an.

Henrik Meinander